

BAKIŞIN TELEVİZYONCULUĞU

Ruh sağlığına acı çektiren görmenin ruhsal bozukluğu, görme dürtüsü olarak dürtüsel alanda bakışın rolüne verebileceğimiz örneklerden biridir. Freud, bakışı bir dürtü olarak tasvir ederken, dürtü merkezini görme dürtüsü olarak ifade edilmesinden bahseder. Freud bakışı bütün dürtüler bir bakış alanının parçası olduğu için özel karakter kısmî bir dürtü diye ayırmaz; O eğer bir dürtü varsa, **id** görmek istemiştir.

Görme temsili, bir sorun olarak ortaya koyulmuyorsa, insanın görme yeteneğini kaybetmeyeceğini varsayabiliriz, ancak özne kör ise, dürtüsü hasar görmemiştir.

Bakış, görme yeteneğinin bir organı olan gözden farklıdır.

Göz hayatın korunması konusunda yeterlikten, nesnenin karşısında bakış gözden işlevini yerine getirmesi ile ayrılır. O bir haz organının taşıyıcısıdır ve bu yüzden, dürtüseldir. onun için **"Bakış gözden öcünü alır [...], organın bilgisinin yerini alan estetik hazzın etkisi ile..."** denilmektedir.

Dürtüyü tahrik eden nesnelere ait olan bakışta, içtimai bağlamda öznenin simgesel yerini bulabilmesi için, kendini gerçek'in dışında bırakmak zorundadır. Rahatsız edici etken barındırmaktadır. Didier-Weill'in dediği gibi: Eğer insan

"Özne olarak konuşuyorsa, bunu özne olduğunu unutarak yapar. Oysaki nasıl Öteki'nin kendisi üzerindeki bakışını unutamayacak olan özne kendini nasıl unutabilir ki?"

Özne, Ötekinde saptadığı unsur sayesinde kendisindeki eksikliği ve fazlalığı kabul eder. Bu durum ayrıca öznenin etrafında ördüğü etkileşim olarak ve görme alanında kendini şu şekilde ifade eder:

"seni gördüğüm zaman asla bana bakmıyorsun" ya da

"bana hiç benim istediğim gibi olamıyorsun".

Öyleyse Öznenin Öteki'nin bakışından yoksun ve var olması; öznenin söyleme, söze, yakınmaya, simgeleşme, kültüre girişi için mecburiyettir. Bakışın dışlanması, bakış arzusunu ve bu arzudan kaynaklanan, üst-benin etkileri üzerinden ifade edilen bir doğruluk-suçluluk duygusunu doğurur. Bu şekilde insan haza ve acıya yönelim gösterir. Zira insanlar mutlak değerlerde ikamet ettiği hazda olduğuna inanırlar. fakat bu eğilim, bütün olarak şeffaflığı ve öznenin eylemlerinde gerçekliği isteyen üst-benin gözünde noksanlık duyma durumuna düşürür. Bakışın otoritesi sürekli özneyi hep gözaltında tutar. ve özneye, suçlanan durumun geri dönüşü dolayısıyla huzursuzluğa neden olur.

Bugün **"tüketim"** üzerine yönlendirilmiş olmanın gereği olarak bilinçaltı emirlerden biri olan **kendini göstermek** ya da sadece var olmak için **görmek** hiç olmadığı kadar güçlüdür ve kuvvetlenmesi istenilmektedir. Zamanımızda insanlar tanım olarak **"görmeye-görölmeye dair"** bir toplumu oluşturdular. Dürtü nesnesi olarak ve **Gerçek**'in alanından dışlanarak özneye kültüre girme izni veren bakış, bu toplumda birde **"gösteri hazzı formu"** altına itilmektedir.

Görme gereksinimi sınırsızdır.

İnsan sadece görmeyi istemez, ayrıca herkesi, her şeyi ve hemen görmeyi ister. Gerçek dünya imgelere aktarılınca ve bu imgeler **gösterici-görme hazzını garantiye almak için** gerçeklikten de daha gerçek olur. **"Gösteri toplumu"**nda, insan var olduğunu hissettirmek için her şeyi görmek ve göstermek zorundadır.

TOPLUMUMUZ BU YÜZDEN BASKIN OLAN DÜŞÜNCELERİNİ **"ÖTEKİ BENİ GÖRÜYORSA, ÖYLEYSE VARIM"** İLE YA DA **"GÖRÜYORUM, ÖYLEYSE VARIM"**LA SINIRLANDIRMAKTADIR.

Görmede imkânsızın boyutu insanlar için artık söz konusu olmamaktadır. Çünkü sınırsız haz imkânları zorunlu ve istek içinde sunulmaktadır. Ayrıca **Görme zorunluluğu**, var olmak için bütün olayların imgeye alınması zorunluluğunda kendini gösterir. Bu imgeler tercihen doğrudan veya dolaylı olunca, mutsuzluk, kayıp, acı, seks ve ölüm olayları birbirleri peşinden algılanabilir olabilmekte olmasıyla kaostan içinde barındırmaktadır.

Mesela, televizyonda acı, tatlı hayal, gerçek karışık olarak anlatılabilmekte olduğu gibi bakışa hitap etmektedir. cenaze görüntüleri, 11 Eylül, Irak Savaşı ya da Biri Bizi Gözetliyor'un iyi bir Örnek olduğu reality showlarda olduğu gibi.

Dürtünün bakışla hazzıya erişirmek için verilen bütün bu imajlar, insanları büyüleyen bir tekrar halinde sürekli olarak tekrarlanır. Ancak hazzın nesnesindeki özne için sınırlar kaybolmuş ve değerler yıkılmaya başlamıştır.

Michel Foucault bize bunun çok daha iyi bir örneğini **Gözetleme ve Cezalandırma** [Hapishanenin Doğuşu] adlı eserinde, merkezi bir kuleden tutukluları ya da hastaları gözetleyen onlara görünmeksizin bunu yapmasını sağlayan bir mimari düzenleme söz konusudur.

İktidar bu kulenin bakışında algılanabilir, fakat görünmez kalır. Her şeyi ve her hareketi, bakış nesnesi olmaksızın kontrol eder. Mahkûm ya da insan böylece **"bir bilginin nesnesi olur ve asla bir iletişim öznesi olamaz"** Kendisi, artık kim tarafından ve ne zaman görüldüğü önemli olmadan bakışın nesnesi olur. Herkesin görüldüğü ve dinlendiği ve aynı zamanda röntgencinin görünmez ve anonim kaldığı televizyon şovlarında da, gerçek bir temsili söz konusudur. Kahramanlar ayrıca başarılı bir televizyon programının oyuncakları ve nesneleridir. **Değeri artan boyut, bakış altındaki, hayranlık duyulan çıplak ündür. Ne bir girişim ne de bir zaman, sadece anında istenen başarı, tanınma ve para.**

Bir zamanlar teşhircilik olarak yorumladığımız [şeyler], bugün televizyonun güncel mekân ve zamanında, bastırılmaksızın gösterilen bir haz halinde yayınlanıyor.

Jean Baudrillard'ın dediği gibi, **orada, hiçliğin delirten teşhirciliği, hiç olarak izlenme ve hiç olma söz konusudur. Bu insanlar izleniyor olmanın dışında hiçbir değere sahip değillerdir.** Televizyon izleyicilerinin isteklerine bütünüyle bağlı olmaları nedeniyle, onların varlığı, umutsuzca ve **her ne pahasına olursa olsun, beğenilmenin sefil kanununa takılır. Yine de onlar, izleyiciler tarafından kısıkanılırlar; çünkü her insanın eline geçirmek istediği Öteki'nin bakışına, izleyicinin haz nesnesine sahip oldukları düşünülür. "Görmeye dair" toplum, özneye Öteki'nin bakışının eksikliğini sunmak yerine ki bu eksiklik onun yoksun olanı temsil etmesine ve böylelikle simgesel sisteme girmesine izin verir.**

Yine kameralar, örneğin, gündelik yaşamımızın yerini dolduruyor. Artık şehir merkezinde yaşayan birisi ortalama olarak günde sekiz ila üç yüz defa kameralar tarafından görüntüleniyor. Bu, **"görme-görülme"** çiftini parçalayan **"Öteki Göz"** çünkü görmeyen fakat sürekli görülen, gözetlenen bir özne yaratır ve **"herkes herkesi gözetler."** Bu ayrıca Öteki'nin varlığının yanılsamasını veren, dolayısıyla da hazzın imkânlılığını öğretir.

BAKIŞ AHLAKI

İnsan, arzusundan vazgeçmemektedir. Vazgeçmeyeceği arzu, ondan kaygılandığımız anlamda cinsel arzu, ya da iktidar açlığı, ya da para için aç gözlülük değildir. Burada söz konusu olan, öznenin başı boş dolaşmamasına ve toplumda hareket halinde olmasına izin veren **"istek arzusu"** dur ki özneye varlığını veren budur, zira arzu varlığın mecazıdır. Asıl fitrat ise sınırsız haz karşısında bir set olduğu arzusunun yolunu terk etmemeyi tavsiye eder. Akılda hazzın aşırılığını komuta ederek **"görmeye dair"** topluma karşı olarak, fitrî arzusunun doğmasını sağlayan bakış ahlakını getirir.

Sonuç olarak, içinde yaşadığımız toplum arzudan ziyade hazzı (hoşlanmayı) önermektedir. Mesela günümüzde uyuşturucu kullanımlarının önemli oranda artışı, içinden çıkılması güç olan bu arzu sorunu ile asla yüzleşmemek üzerine kurulu olan haz arayışının diğer bir örneğidir. Gerçi toplum bize sınırsız hazzın mümkün olduğu illüzyonunu sunduğu halde, insanların kendilerini tanıyıp, eksikliklerini kabul etmekle beraber kendilerini zayıf etmelerine şaşırılmamak gereklidir. Çünkü insan unutkan ve cahillik sıfatınıda içinde barındırmaktadır.

İhramcızâde İsmail Hakkı